

Romane Roses tal 24 januari 2008 – vid öppnandet av utställningen Förintelsen och romerna

Ärade integrations- och jämställdhetsminister Sabuni,
Museichef Björklund,
Ambassadör Trautwein,
Mina Damer och Herrar,

Jag gläder mig mycket att ni har hörsammat inbjudan till dagens vernissage. Jag måste därefter vända mig till Etnografiska museets chef, Herr Björklund, för att tacka för att vi har fått möjlighet att presentera utställningen här. Jag glädjer mig mycket över att minister Sabuni har kommit hit idag.

Mitt särskilda tack går till Fred Taikon, vars initiativ har lett till att vi kan visa utställningen här i Stockholm. Jag måste även tacka medarbetarna vid Delegationen för romska frågor (Fru Leissner), Forum för levande historia (Herr Franck) och tidskriften È Romani Glinda för utmärkta förberedelser och genomförande av denna utställning.

Jag måste också få uttrycka mitt tack till det tyska utrikesdepartementet, som sedan den första visningen av utställningen i Eropaparlamentet i Strassbourg har visat engagemang och stöd. Än en gång herr ambassadör Trautwein stort tack. Jag gläder mig mycket att ni idag är med vid öppnandet av utställningen.

Mina damer och herrar,

Utställningen, som för första gången visas i Sverige, berör ett kapitel i vår europeiska historia som har förträngts under årtionden. Begreppet "Förintelsen" är förknippat med mordandet av 6 miljoner judar. Men "Förintelsen" står även för det folkmord som sattes i system av NS-staten mot vår minoritet, de hundratusentals romer och sinti som föll offer.

Det gick nästan 40 år innan den tyska regeringen 1982, under dåvarande Förbundskansler Helmut Schmidt, tillerkände folkrättsligt "Förintelsen" vår minoritet.

I den här utställningen har dessa förbrytelser omfattande dokumenterats: från utrensningen, rättslösheten och deportationen av sinti och romer inom det tyska riket till den systematiska nedvärderingen av vår minoritet i det av nationalsocialister ockuperade Europa

Den 8 december 1938 talade Heinrich Himmler om den grundläggande nödvändigheten "av den slutgiltiga lösningen av zigenarfrågan. Himmler utfärdade ytterligare en förordning i december 1942 gällande deportationen av sinti och romer till förintelseläget Auschwitz-Birkenau, som blev centrum för detta planmässiga folkmord. Från februari 1943 blev Tysklands och tillika andra europeiska länders sinti och romer deporterade dit. Tusentals av våra anhöriga blev mördade i gaskamrarna i Auschwitz, som blivit symbolen för denna mordpolitik utan motstycke i vår historia.

Namn som Auschwitz, Majdanek, Chelmno, Treblinka och Sobibor, Buchenwald och Bergenbelsen har blivit historiska minnesmärken genom de brott mot mänskligheten som outplånligt etsats sig in i vår minoritets kollektiva minne.

Den dåvarande tyska förbunds-presidenten Roman Herzog har i sitt historiskt viktiga tal den 16 mars 1997 beskrivit dimensionen av nationalsocialismens förbrytelser mot vår minoritet med följande ord:

”Folkmordet på romerna hade samma motiv som raslärans med samma uppsåt och samma vilja att planmässigt och slutgiltigt förinta judarna. De blev på samma bevekelsegrunder systematiskt och familjevis från barn till gamla mördade av nationalsocialisterna.”

Mina damer och herrar,

Denna genomträngande erfarenhet av förintelsen har präglat den nationella sinti- och romska minoriten i Europa. Majoritetssamhället i era rådande hemländer har nästan ingen kännedom *eller* medvetenhet om omfattningen och den historiska betydelsen av dessa förbrytelser.

Den europeiska unionens beräkningar ger vid handen att romerna idag består av ca 10-12 miljoner människor och är Europas största minoritetsgrupp. Enligt officiella undersökningar är den alltså som ingen annan grupp, utsatt för diskriminering och annorlunda behandling av samhället och oftare offer för diskriminering med rasistiska motiv.

Utställningen, som vi idag öppnar, vill visa att det mellan den i årtionden förträngda vetenskapen om förintelsen av sinti och romer och dagens former av rasism mot vår minoritet hänger samman.

Den försumlighet att skildra historien på rätt sätt är ansvarig för de vrågbilder nazistpropagandan pådyvlade vår minoritet då, även idag har detta betydelse för det offentliga betraktandet av vårt folk såväl som beskrivningen i medierna idag även om det har mattats av med åren.

Mellan det mot romerna riktade rasistiska våldet och Förintelsens förnekande finns ett tydligt sammanhang. Det understryker det faktum, att de anhöriga som tillhör vår minoritet är berättigade till de anslag som rättsstaten har avsatt för Förintelsen offer. Att Neonazismen inte stoppade för brutala mord dokumenteras i utställningen genom bilder och fakta.

Medan antisemitismens faror ställer höga krav på den politiska agendan får inte rasismen mot romerna den nödvändiga uppmärksamheten.

Auschwitz står som symbol och ansikte för 1900-talets erfarenheter av barbari och omänsklighet som Europas stater odelat måste ta ansvar för. Utställningen vill skärpa medvetenheten hos Europas nationer för att övervinna rasism förknippad med den historiska kunskapen och sanningen om Förintelsen och romerna. Ur dessa fruktansvärda förbrytelser utkristalliserades ett speciellt ansvar för vår minoritet av dags datum.

Min önskan och mitt hopp är att de politiskt ansvariga skall genom denna utställning få en chans att förstå den nationella romska minoriteten och befria den från det stigmatiserande främlingskapet, att ni i ert språk och ert handlande visar att romska innevånare i alla era olika hemländer är en del av er historia och har präglat era kulturer.

Jag välkomnar uttryckligen den svenska regeringens initiativ till att förhandla fram den europeiska grundlagens ramöverenskommelse till skydd mot nationella minoriteter och att man jämställer romani chib med andra minoritetsspråk på den europeiska språkkartan.

Jag tackar er för er uppmärksamhet.